

Les 12/ Met elkaar leven

Vorige week hebben we gezien dat in het eerste gedeelte van Kolossenzen 3, Paulus de focus legt op praktische, concrete normen en waarden die horen bij het volgen van Christus en het afleggen van de 'oude mens' en het aantrekken van de 'nieuwe mens' die 'steeds vernieuwd wordt naar het beeld van zijn Schepper' (3:10). Hij heeft het over het achterlaten van allerlei slechte gewoontes zoals losbandigheid, begeertes, hebzucht, woede, kwaadsprekerij, leugens etc. (3:5-9) en het aannemen van goede eigenschappen zoals, medeleven, goedheid, nederigheid, zachtmoedigheid, geduld (10:12) en bovenal: de liefde (3:14).

Vanaf vers 18 past Paulus deze belangrijke principes toe op de kern van het dagelijks leven: de familie. Er wordt specifiek pastoraal advies gegeven aan vrouwen, mannen, kinderen, vaders, slaven en meesters. Dit is een belangrijk gegeven want vaak vergeten we hoe belangrijk goede omgangsvormen binnen het gezin zijn. Het gezin/ de familie is de plek waar emotionele en praktische steun wordt gegeven, kinderen worden geboren en grootgebracht, waarden worden overgebracht en sociale vaardigheden worden doorgegeven. Geen wonder dat hij daar extra aandacht aan besteedt!

Samen overleggen

1. Hoe is de uitspraak 'heb je naaste lief als jezelf' toepasbaar op de relaties binnen families? Is dit altijd gemakkelijk in de praktijk te brengen? Leg uit!
2. Heeft de manier waarop we met elkaar omgaan binnen een familie impact op onze relaties met mensen buiten/ de maatschappij? Zo ja, op welke manier?
3. Op welke manier vormen de relaties binnen families personen voor de rest van hun leven?

Laten we kijken naar elk van de groepen die Paulus advies geeft:

Vrouwen

3:18. Vrouwen, erken het gezag van uw man, zoals het volgelingen van de Heer past. (nbv21)

Bij veel vrouwen zal deze tekst wringen. We leven namelijk in een westerse maatschappij waar gelijkheid/ gelijkwaardigheid hoog in het vaandel staan en de man allang niet meer het hoofd van de familie is. Belangrijk hierbij te onthouden is dat de Bijbel in een bepaalde tijd en context geschreven is waarbij dit niet het geval was. Binnen de hiërarchische familiestructuren in het Romeinse Rijk was de man wel het de hoofd van het gezin. Met name de pater familias: de oudst levende man binnen een huishouden (dat een groter geheel vormde dan een gezin vandaag: het was een meergeneratie-huishouden met kinderen en kleinkinderen en slaven erbij) had het voor het zeggen. Hij was de eigenaar van alle bezittingen en het vermogen van alle leden van het huishouden (ook van de zoons en kleinzons!) en nam de beslissingen. Toch zien we dat vrouwen ook in de tijd van het nieuwe testament een belangrijke leidende rol konden spelen ook juist binnen de verschillende (huis) geloofsgemeenschappen. Het waren geen achtergrondpersonages! Sterker nog: ze werden juist genoemd, gerespecteerd en geprezen door Paulus. Denk aan o.a. Febe (Romeinen 16:1-2), Junia (Romeinen 16:7) en Priscilla (Romeinen 16:3, Handelingen 18:18).

Belangrijk is ook hier te kijken naar de term in het Grieks die wordt gebruikt voor het 'erkennen van gezag': *hypotassethe*. *Hypotassethe* heeft twee betekenissen die afhankelijk zijn van de context. Binnen een militaire context betekent het het ordelijk opstellen van militaire divisies onder het bevel van een leider (bijvoorbeeld troepen die in formatie staan opgesteld) en in een non-militaire context (zoals het gebruikt wordt in de Bijbel) verwijst het naar een vrijwillige samenwerking, het nemen van verantwoordelijkheid en het bereid zijn te luisteren naar de vermaning of het advies van een ander (vorm van nederigheid).

Samen overleggen

1. Hoe ziet agape liefde er volgens u in de praktijk uit? Is er een verschil in hoe die liefde er binnen en buiten een gezin uit ziet?
2. Wanneer ervaar jij dat liefde vooral een keuze is en minder een gevoel?
3. Hoe kun je voorkomen dat correctie of opvoeding leidt tot moedeloosheid?
4. Op welke manier kan liefde ook streng zijn?
5. Wat is het verschil tussen dominantie en leidinggeven als het aankomt op kinderen opvoeden?
6. Waar vind jij het moeilijk om mild te blijven in relaties?
7. Welke rol speelt communicatie in het voorkomen van bitterheid in relaties?

Mannen

3:19. Mannen heb uw vrouw lief en wees niet bitter tegen haar. (nbv21)

3:21. Vaders drijf uw kinderen niet tot het uiterste, want dat maakt ze moedeloos. (nbv21)

Paulus geeft twee instructies aan de mannen. Eén specifiek aan de mannen in het algemeen in de relatie met hun vrouw en één specifiek aan vaders. De instructie die Paulus geeft aan mannen om hun vrouw lief te hebben is een interessante. Het woord voor liefde dat hier gebruikt wordt is *agape*. *Agape* was in het Grieks het hoogste soort van liefde, onvoorwaardelijk, niet zelfzuchtig, bereid om zichzelf te geven voor de ander. In de tijd van het Romeinse Rijk waren relaties die gebaseerd waren op wederzijdse liefde geen vanzelfsprekendheid. Het kwam uiteraard voor, maar veel huwelijken werden gearrangeerd door de paterfamilias (vooral binnen de eliteklassen) en huwelijken werden over de breedte van de samenleving gezien als een verbintenis tussen twee families die belangrijke sociale, economische of zelfs politieke doeleinden hadden in plaats van romantische. Het is daarom extra mooi dat Paulus juist wél de nadruk legt op de liefde. *Agape* is een liefde waar men voor kiest, je kiest de ander lief te hebben en het in de praktijk te brengen. Hij legt de lat hoog voor de mannen: in Efeziërs 5:32 wordt de relatie van de man met zijn vrouw zelfs vergeleken met de relatie van Christus met de kerk. Dat is niet zomaar 'houden van'! Uiteraard komt het er op neer dat zowel mannen als vrouwen wordt gevraagd nederig te zijn, de ander voorop te stellen en op die manier de ander lief te hebben.

Ook benadrukt Paulus voor zowel echtgenoten als vaders het belang van mildheid. Mannen stonden, zoals gezegd, bekend om hun dominantie en macht in die tijd. Maar Paulus benadrukt hier dat men zich niet superieur mag voelen of misbruik mag maken van hun (in die maatschappij) bevoorrechte positie als man. In 1 Korintiërs 13 benadrukt Paulus i.v.m. de omgang met elkaar in de gemeente dat liefde geduldig is en vol goedheid, het kent o.a. geen afgunst, laat zich niet boos maken en rekent het kwaad niet aan. Hier benadrukt Paulus een soortgelijk idee m.b.t. mannen. Zij moeten niet bitter zijn tegen hun vrouw en zouden niet hard tekeer moeten gaan tegen hun kinderen. Het leidt enkel tot het tegenovergestelde van wat men wil bereiken...

Kinderen

3:20. Kinderen gehoorzaam je ouders in alles, want dat is de wil van de Heer. (nbv21)

Hier verwijst Paulus terug naar het vierde 'woord' of 'gebod': 'toon eerbied voor uw vader en uw moeder' (Exodus 20:12). Belangrijk om op te merken is dat hier wordt benadrukt dat kinderen beide ouders moeten gehoorzamen. Op basis van vers 21 zou je kunnen concluderen dat enkel vaders verantwoordelijk zouden zijn voor het corrigeren, vermanen of disciplineren van de kinderen zoals in de tijd van het Romeinse Rijk een gewoonte was (een belangrijke taak van de paterfamilias), en vaders konden daarin streng zijn. Maar vers 20 laat een andere kant zien: kinderen dienen naar beide ouders te luisteren, beiden zijn cruciaal in de opvoeding!

Een ander belangrijk detail is dat het woord 'gehoorzaam' *hypakouo* in het Grieks verschilt van het eerder genoemde *hypotasso* in vers 18 in dat *hypakouo* niet het vrijwillige element bezit en dus meer hiërarchie bevat. *Hypotasso* impliceert vaak vrijwillige onderwerping en/of samenwerking.

Samen overleggen

1. Wat betekent het dat kinderen hun ouders 'in alles' moeten gehoorzamen?
2. Hoe verschilt gehoorzaamheid van eerbied tonen?
3. Hoe kan deze tekst gelezen worden in samenhang met vers 21 over vaders die hun kinderen niet moedeloos moeten maken?
4. Is opvoeding enkel een taak van de ouders? Op welke manier kan de kerkgemeenschap een rol spelen in de opvoeding van kinderen?

Slaven en meesters

3:22. Slaven gehoorzaam uw aardse meester in alles, niet met uiterlijk vertoon om bij de mensen in de gunst te komen, maar oprecht en met ontzag voor de Heer. (nbv21)

4:1. Meesters, geef uw slaven waar ze recht op hebben en wat redelijk is, want u weet dat ook u een meester hebt, in de hemel. (nbv21)

Dit tekstgedeelte blijft voor velen vandaag een lastige. Het is echter wel goed in ons achterhoofd te houden dat slaven of dienstknechten (*doulos*) in die tijd deel waren van een huishouden, het waren een soort werknemers alhoewel ze uiteraard minder vrijheid genoten dan hun meesters.

Belangrijk is hierbij wel om te onthouden dat Paulus slavernij niet als het ideaal beschouwde. In Galaten 3:28 verkondigt hij een radicale gelijkheid voor alle kinderen van God in Jezus: 'Er zijn geen Joden of Grieken meer, slaven of vrijen, mannen of vrouwen - u bent allen één in Christus Jezus'. Bovendien vraagt Paulus aan Filemon, zijn medewerker in Christus, om zijn weggelopen slaaf Onesimus terug te ontvangen 'niet meer als een slaaf, maar als veel meer dan dat, als een geliefde broeder' (Filemon 1:16). Hoewel Onesimus dus niet gehoorzaam was geweest aan zijn aardse meester, had hij Paulus een grote dienst bewezen als een trouwe assistent (Filemon 1:11-13). Paulus vraagt Filemon dus niet om Onesimus eens flink te waarheid te zeggen of te straffen, maar hem juist zijn vrijheid te geven.

Samen overleggen

1. Waarom roept Paulus slaven op tot gehoorzaamheid, terwijl hij elders spreekt over gelijkheid in Christus?
2. Wat betekent het dat slaven hun werk moeten doen 'met ontzag voor de Heer' en niet om mensen te behagen?
3. Wat betekent 'geven waar ze recht op hebben en wat redelijk is' in een systeem dat per definitie ongelijk is?
4. Hoe ga je om met Bijbelteksten die in de geschiedenis zijn gebruikt om onderdrukking te rechtvaardigen?